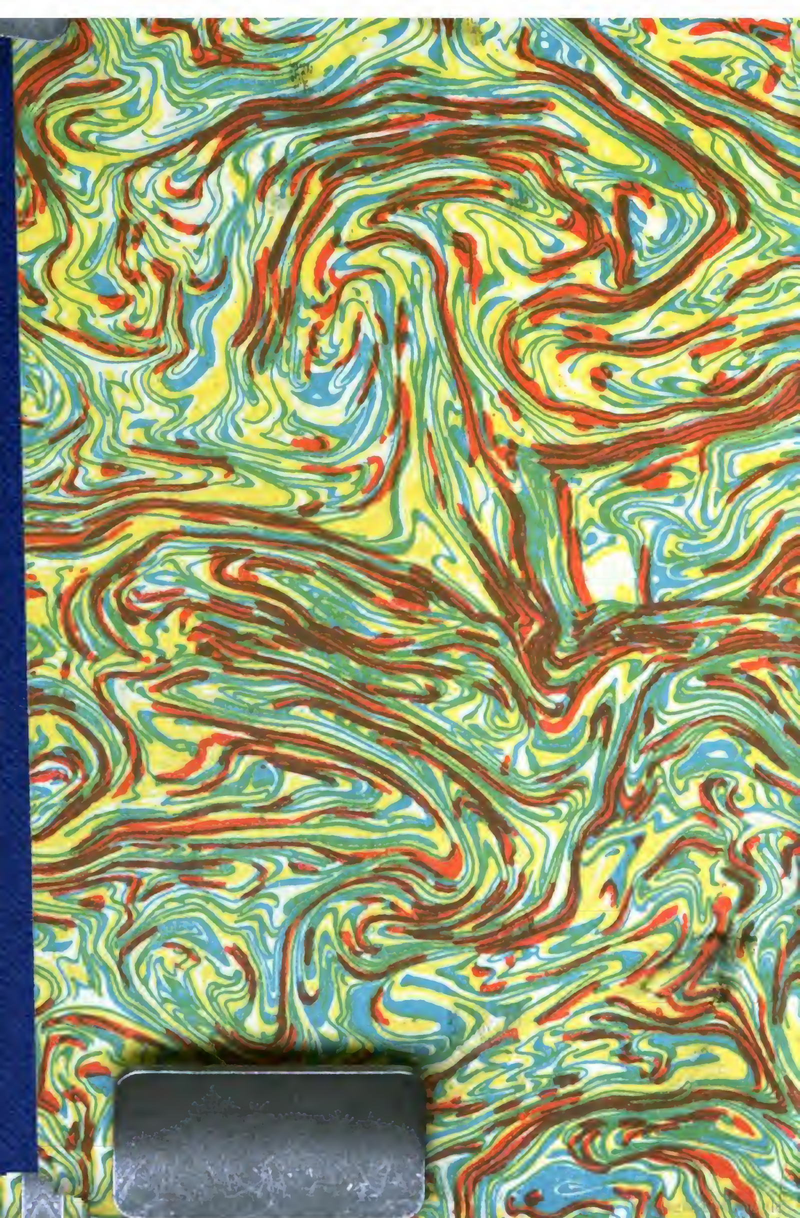
CENT FAULAS

Joaquim Riera i Bertran

J. RIERA Y BERTRAN

CENT FAULAS

ORIGINALS Y EN VERS

BARCELONA

[illegible] PARERA

[illegible]

CENT FAULAS

A mon amich lo celebrat escriptor J. Roca y Roca

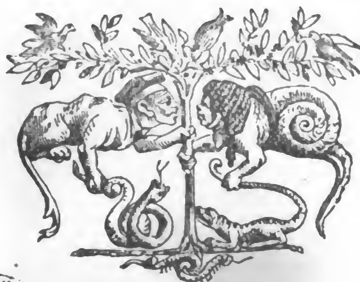
L'autor

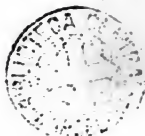
17 8bre 1880.

J. RIERA Y BERTRAN

CENT

FAULAS

BARCELONA
TEXIDÓ Y PARERA
6, Pí, 6

OBRAS CATALANAS

DEL AUTOR

HISTORIA DEL SITI DE GIRONA EN 1809. [1]
HISTORIA D' UN PAGÉS [1], Novela.
DEU NARRACIONS. [1]
REY CAVALLER [1], Narració histórica.
LOS COMEDIANTS DEL SEGON PIS, Novelcta.

CANSONS DEL TEMPS.
CANSONS DE NOYS Y NOYAS. [2]
MEL Y FEL, poesías.
CENT FAULAS.

CARITAT, drama en quatre actes.
DE MORT Á VIDA, drama en tres actes.
L' AGRAHIMENT, drama en tres actes.
LA MAJORDONA, comedia en dos actes.
BERNAT PESCAYRE, comedia en dos actes.
L' AVI, quadro dramátich en un acte. [1]
LAS VEHINAS, comedia en un acte.
LO TESTAMENT DEL ONCLE, comedia en un acte.
LA NENA, comedia en un acte.
L' AMPURDANÉS, comedia en un acte.
LO PETIT SOLDAT, quadro dramátich infantil. [1]

---

1 Obra premiada.
2 Música de D. Joseph Rodoreda; dibuixos de D. Apeles Mestres; versió castellana de D. V. Arteaga.

PROLECH

M' hauria donat molt goig, lector amich, posar devant mon aplech de Faulas *un d' aquells prólechs que acreditan á un poeta de critich estimable, proporcionantli ocasió de desmentir als qui creuhen incompatibles los dos carácters; als quals, altrement, no hauria pas fet gran tort, tant perque disto molt de créurem dels* pauci electi, *com perque la faula es género poétich-critich per naturalesa, y l' ésser faulista implica, en certa manera, abduas condicions.*

Ni será per falta d' haver llegit prólechs y estudis especials sobre faulistas y faulas, que las mevas se payrin del consabut, sinó més aviat per sobra de lectura de tals disquisicions: perque'm passa á mi lo que segu-

rament deu succehirte á tu, lector amable; y es que quant més m' adono de que altres han dit molt bé las cosas que consignar voldria, més inclinat me sento á callarlas, donantlas per sapigudas, ó considerant que qui filosofarhi vulla medis tindrá per' acudir á las bonas fonts de coneixement, y ocasió de perdonar y fins d'agrahir lo silenci mentat.

Me circunscriuré, donchs, á precisar, tant bé com sápiga, quatre ó cinch punts generals de doctrina que judico del cas.

Es lo primer lo referent á la oportunitat de las faulas. Escoltém á un faulista d' aspiracions épicas, dintre 'l género, á Lord Lytton, qui vé á dir en forma dialogada:

«—Isop viu encara avuy.

—¿A hónt?

—En mi, en tu; perque viu en cada criatura vivent: home, bestia, aucell, flor ó arbre. La queixa, qu' era una semi-manyagaria, l' han transformada 'ls homes en amargantor; lo consell, cordial y dòls, en dura reprimenda; la justicia, endiumenjada ab vestit de pietat, en ávida de pegar; y la sagacitat, l' humorisme y la veritat, en sarcasme, en sátira y en odi.»

Aném per parts.

Que 'l llenguatje simbolich, peró bella y espiritualment sentenciós, gnómich, *de la Naturalesa irracional, eczisteix avuy com en temps del Patriarca de la faula* [1], *ho testifica la poderosa forsa de la moderna poesia lirica, — quals imatges surten encara, ab general contentament, de l' animació especial, tipica que 's suposa en los objectes més inanimats,—y ho comprova l'intim sentiment de correspondencia qu' establim entre nosaltres y la Naturalesa, en sas més insignificants manifestacions ó en sos eczemplars més petits, quan un suau y fecundant calor de poesia s' apodera de nosaltres. En tal cas, no sóls rihem ó plorem ab lo que 'ns rodeja; no sóls nos hi afectem d' una manera espontanea y franca y resoluta, sinó que 'ns trobem impulsats á atribuhir als fenómens externs la prealudida virtut d' amonestació, ja pera estimularnos á obrar bé, ja pera infundirnos repulsió contra tot acte lleig y*

[1] Dóno per certa la discutida personalitat d' Isop, com la hi dona 'l Lord y com podria donarhi la d' Homero, si Deu m' hagués concedit la gracia de poder escriure un prólech á un poema meu.

reprobable. Criaturas naixem y... vivim. La qüestió está en ésser criaturas de bona mena.

¿Podém negarho, quan estem en lo segle del espiritisme, d' aqueixa propaganda que (n' estich cert), creix mercé al eczagerat y somniós afany de convertir en dogmas religiosos los privilegis de la mera poesia, cercant en lo inanimat una com segona naturalesa providencialista? ¿Podém dir que nostra época sia, per anti-supersticiosa en principi, contraria á las faulas, quan justament tendeix á elevarne d' estupendas á la categoria de veritats trascendentals? Finalment, jo crech que ningú 's fará l' agravi de creure que la generació contemporanea d' Isop, per politeista que fos, considerés las faulas d' aquést com altra cosa que com representacions simbólicas y ben trobadas amonestacions en forma amena: de manera que ja llavors la faula visqué d' una verossimilitut convencional, com hi visqué 'l teatro d' Aristófanes.—No cal dir lo que succehiria després, lo qu' ha passat en épocas avansadas y lo que succeheix avuy. La faula ha sigut, es y será, ab mes rahó qu' en sos origens, un motivat simbolisme y nó altra co-

sa. Y justament per ço es certa l' afirmació de Lord Lytton de que «Isop viu encara.»

En quant á la trasformació que la faula ha experimentat, si bé estém conformes en considerar que s' es feta severa, que s' ha endurit, per punt general, en sas modernas manifestacions, opiném, per altra banda, y també ab lo mateix Lord, que precisament perque avuy, com en los temps primitius, la vida real, la vida positiva deu aprovar la conducta del cassador que mata la bestia selvatje y la del agricultor que destruheix las malas herbas, lo faulista deu ésser y tè dret d' ésser, en nom de la poesia, l' advocat generós dels desvalguts humils. — Tal es, en efecte, sa misió tendra: la d'un estimable quixotisme. *y l' tolerarlhi no significa totxeria per part de la generació coetanea sèva; significa que consent gustosa en donar treva al positivisme, acallantlo y sacrificantlo, si convé, á un suprem y boniquissim ideal de bondat; significa que 's complau en trobarse criatura de bona mena pera saborejar, intima é intensament, sense recordar que la governan principis utilitaris, un orde de plahers ben distints dels que proporcionan*

los negocis més ó ménos consolidats *y* diferits.

Pera conseguir semblant resultat, cal confessar, com altre excelent critich, Odysse Barrot, que 'l mon, després de Lafontaine y de Lessing,—lós dos magnats de la faula á Fransa y Alamanya,—'l mon ha viscut, pensat, sentit, obrat, marxat; y que, en compte de reforsar las cadenas clássicas de la faula, es precis concedirli més amplitut y facilitat d' acció, trayentla del cercle de Popilius, de las convencions y de las habituts tradicionals.

Eixas encertadas apreciacions, confirmadas per altres recients escriptors y especialment per un articulista tan espiritual com Villarceaux, son las que 'm serveixen de norma y las que voldria resultessen justificadas ab lo present llibre. No tinch la pretensió d' esperarho, mes si la de que 's reconega per tothom qu' ho he intentat; es á dir, qu' he volgut contribuhir á alleugerir la faula de mecanismes ignocents, de patrons fets, casi sempre enujosos y perjudicials á un llibre d' entreteniment. Al contrari: més aviat se 'm podrá acusar per mon crite-

ri massa independent y generós, respecte á si algunas de las següents obretas están ó no ben colocadas en aquest llibret, no ocultantsem, com no se m' oculta, que son més aviat pensaments animats que verdaderas faulas. Servéixinme, peró, de disculpa ó d' atenuant, las coleccions de mos dignes predecessors y mestres, y 'l desitj de que mon llibre oferesca l' agradós moviment de varietat qu' en los d' aquélls he vist sens reprobació de ningú.

No pretench haver descubert nous horizonts de cap mena, ans proclamo una vegada més la poquetat de ma inventiva filosófich-artistica; mes puch y dech assegurar, si, qu' en aquest com en tots mos travalls, he fet per manera de inspirarme en un criteri que armonisi lo gust modern ab lo tradicional, fugint de tota imposició en lo segon concepte, peró també d' aqueixa mania de novetat que tot sovint resulta sóls extravagancia, y á la qual se sacrifica, devegadas, fins lo sentit comú.

Y veus aqui que aixó 'm porta á enrahonar un xich de la qüestió d' originalitat.

A res pot aplicarse mellor lo nihil novum sub sole *que al género objecte del present*

volúm. Dificil y molt es, en efecte, sorpendre ab nous principis, novas formas y nova aplicació. Cal contentarse ab una originalitat relativa *baix tots tres aspectes; cal contentarse ab interessar, nó á favor d' inesperadas novetats, sinó de punts de vista que acusin un modo d' ésser y de sentir propis y 'ls més en armonia possible ab los del poble en que 's manifestan y á qui van endressats.*

Ja he indicat qu' entre 'ls faulistas de més nota ressalta un comunisme d' elements (assumptos, personatjes, direcció moral, etc.) tolerat fins avuy.[1] *Cada hu ha cercat* son bien *hont mellor li ha semblat, dispensantse de citarne la procedencia y fentne sos arretglos á l'* escena *respectiva ab la major tranquilitat de conciencia; es á dir, sens lo menor rezel de meréixer dictat ó nota de plagiari.*

Jo, que no dech ésser partidari del predit sistema[2], *disto molt de créurem capás de*

[1] Ho testifican las coleccions de Lafontaine, de Florian, de Samaniego y d' Hartzenbusch, per no retráuren d' altras menos conegudas.

[2] S' ha dit que 'l furt literari es sóls disculpable, ben al revés del comú, quan va subseguit del assassinat. Admetent tan enginyós concepte, ningú menos autorisat que jo pera furtar á mos dignes predecessors, segurissim, com estich, de que no assassinaría 'l recort de cap d' ells.

garantir la originalitat, no ja absoluta, pero ni solzament relativa de mon centenar de faulas. Lo que afirmo, ab la ma al cor, es qu' en aquestas podrán trobarshi coincidencias, no usurpacions; lo que asseguro es que no n' he treta ni una de cap altre autor, y que la precedencia agena, que puga demostrársem, baix qualsevol concepte, en res argüirá contra ma bona fé, ja qu' he ignorada aquella y no he tingut, per tant, voluntat de delinquir. Seré, donchs, en tot cas, reproductor *ignocent, ó, com s'estila dir avuy dia,* inconscient. *Tant es aixis, que, per poch que l' éczit de la present colecció m' animi, penso publicarne, temps á venir, un' altra que continga las principals, sino totas, las faulas d' Isop, lliurement versificadas, com las hi tenen las principals literaturas.* [1]

Y ab axó poso punt final á la present introducció, suplicante, lector benévol, qu' entris en materia, segur de qu' en cap de mas faulas m' he proposat desmoralisarte gens ni mica á tu ni als teus, sino ben al contrari. Podrás plányert, tart ó d' hora, de que

1 De traduccions catalanas sóls ne conech en prosa.

mas faulas,—curtas las més per sistema preconcebut y per no encaparrarte gayre,—pecan de frivolas, de lleugeras, de insustancials, pero no de mal intencionadas. Tinch pares y fills, gracias á Deu; he tingut esposa, y sé lo que dech á la presencia dels uns y á la sagrada memoria de l' altra.

Barcelona y Novembre de 1880.

Á MOS FILLS

Relliquias d' una esposa més volguda
que 'l temps de primavera al retorná';
poncellets d' una planta que, perduda,
com lo bon temps perdut, no 'ns tornará;

Acceptéu y guardéu del vostre pare
est llibre comensat en temps ditxós.
Per tots dos lo volía vostra mare;
quan siguéu grans, llegíulo, fills, tots dos!

Si del geni no ostenta la grandesa
que fa estremir de goig tot nostre sér,
porta un alé de pau y d' honradesa
qu' ha de fervos amable 'l sant deber.

CENT FAULAS

FAULA PRIMERA

CASSERA DE REY

Ha abandonat lo Rey sa comitiva,
perseguint un singlar lleuger y astut;
lo sol se 'n va á ponent, la fosca arriva,
y 'l Monarca entre sombras va perdut.

Sentint, al lluny, belar de suaus ovellas,
encamina 'ls seus passos cap allá,
y, á la tébia claror de las estrellas,
descubreix en un camp guarnit andá.

Lladra 'l gos del remat sentint s' atansa
algú; mes crida 'l Rey: «Oh 'l bon pastor!»
Deixa 'l Pastor son jas y á fora 's llansa,
avesat á no veure ni un traidor.

Parteix de grat, després, son pobre llit
ab lo Rey, sens pensar sia un tal rey,
y, esfumadas las boyras de la nit,
partinthi 'l pa, corona 'l dòls servey.

Ab l' auba roja y fresca 'l Pastor canta
una cansó d' un ayre celestial;
assaboréixla 'l Rey, l' aprén, s' hi encanta,
y barreja ab la veu sa veu reyal.

Després del gay Pastó' 'l Monarca entona,
sa condició oblidant, cántich preciós:
lo Pastor s' hi va fent, y prest ressona,
en una, com avans, la veu dels dos.

Lo Monarca, amorós ab ditxa tanta,
abrassat al Pastor li estreny la ma,
diguentli: «—Qui com tu sent y aixís canta,
d' un Rey, de tot un Rey es lo germá.

«A mon palau vindrás y al costat meu
endolcirás las penas del meu cor...»
¡Benehít l' Art, lo fill mellor de Dèu
qu' així agermana un Rey ab un Pastor!

II

LO VENTITJOL Y LA FLOR

«Quánt t' estimo, Ventitjol
que 'm dònas tan suaus besadas!
¡Y cóm, á ton balandreig,
dormo una son regalada!...»

Lo Ventitjol se fa vent;
quant més pot, més s' encoratja;
si fa trontollar los pins,
¡pobras flors! ¿no ha d' arrencarlas?

¡Pobra Flor! feta malbé
jau per terra agonitzanta...
¡Ay del cor massa creyent
en los besos de la fama!

III

LLUYTA

Febrosencas s' acostan duas flamas
y per la mútua altivesa ensuperbidas,
y 's baten ab feresa,
una de l' altra presa;
com més encoratjadas, menys rendidas.

¡Céssa, oh vent, de posarlas així iradas
en lluyta fraternal, en folla guerra,
símbol de la qu' hem vist tantas vegadas
entre germans nascuts en igual terra!

¡Céssi, oh mal vent, ta rabia enfellonida!
¡Permét que tendrament ellas s' abrassin,
y provin, quan s' enllassin,
que inmensa es de germans la forsa unida!

IV

CONVERSA

Lo Grill

Sents, Formiga, lo que 't dich?
Que vull ésser ton amich.

La Formiga

Serém amichs en eccés
ab un pacte; ab un no més.

Lo Grill

Vinga 'l pacte. Accepto al acte.

La Formiga

Donchs es aquest lo meu pacte:
que molt menos cantarás
y molt més travallarás.

Lo Grill

Está bè... M' hi pensaré.

La Formiga

Pénsathi... M' está molt bè.

V

ELECCIO DE MINISTRES

Mitj capgirat tenía ja 'l senderi
l' imperial magestat del vell Lleó
en la bona elecció de ministeri.

«Torném á comensá'. 'L més bon minyó,
lo Xay... Mes l' endemá víctima fòra:
tè ánima y cos de flaca condició.

Lo Tigre... Ben pensat: tot ho devora;
fera es casi com jo... ¡Nó, nó! Ho es massa,
y ¡Dèu hi guart que may me fos traidora!

¡Pénsa més bè, Lleó! Pénsa ab catxassa,
que 's tracta de ton bè y del de ton poble
y de l' honra volguda de ta rassa!

Busquém un terme mitj. Lo Ca. Es molt noble.
Just! Lo Ca. Aquest tindrá la Presidencia.
Seguím ara buscant la demés cobla.

Guerra:.. 'L Gat. Just: un Gat que tinga ciencia
d' estratégia... Mes ¡ay! ¡quán mala tria!
Sempre ab el Ca estarían en pendencia.

¡Fora gats!... Fora gats, ¿quí esculliría?...
Deixém apart la Guerra .. No m' acut
qui puga reemplassá' 'l Gat que voldría...

Estat: Guineu... ¡Tampoch! May avingut
hi estaría 'l bon Ca .. A un altre rengló.
Ministeri interior: Llop ab virtut.

¿Hont trobá' un Llop així? Y, trobantlo bo,
també 'm topo ab aquell inconvenient:
Llop y Ca no fan lliga... ¡Pobre Lleó!

Estás ben fresch, si 't pensas trobar gent
entre la qual hi regni l' armonía!...
Cautela, Rey! No sías impacient!»

Y, ab cautela, 'l Lleó passá nó un dia,
sinó un mes y altre mes: tota un' anyada,
sens formá' 'l ministeri que volía.

¿Pró al cap del any?...—Va fer tan esguerrada
elecció, que portá la dictadura
d' un Xacal: d' un terror de l' encontrada.

—

¡Ay del poder que vanament procura
armonisá' elements sense lograrho,
y ay del poble que dega suportarho!
¡L' amenassa una trista dictadura!

VI

L' OLOR

Com més las flors va esfullant,
més sas mans son olorosas...
Imatge sou, Flor é Infant,
del que fa 'l just perdonant
ab paraulas amorosas.

VII

LO GALL Y 'L GALLET

PARLAVA un Gall cert dia
á sa gran pollería:
«—Moderéu las passions
y siguéu bons minyons!»
Lo qui aixó aconsellava
era un Gall qu' acabava
de ferse rey potent
per mort del precedent.
Un Gallet aixerit
digué desvergonyit:
«—M' agrada ton consell,
peró... en vida del vell,
no era aqueix ton pensar,
ni aqueix lo teu parlar.

Perturbant tu 'l primer
la pau del galliner,
era la més funesta
ta vida deshonesta.
Contra l' autoritat
cridavas irritat,
diguent que sóls enfada,
oprimeix y degrada.
Avuy, que rey te miras,
ja per la pau suspiras;
avuy que 't veus adalt,
ja trobas qu' es un mal
lo que vas fer ahír...
Rey, te veyem venir!»

Aixís digué 'l llengut,
y 'l Gall, escorregut,
no sabent, de moment,
respondre al parlament,
arrencá d' un pessich
mitja cresta al Gall xich.

—

La múltiple moral
apliqui cada qual.

VIII

IMITADORS

L' inmortal Platon era geperut
y Aristóteles era tartamut.
Certs deixebles del un y l' altre sabi,
en lloch de procurar ser dignes d' ells
seguint del un y l' altre 'ls grans consells,
l' únich que fer sabían, ab agravi
dels mestres, amagantse de tots dos,
era estrafé' 'ls defectes de llur cos.

—

¿Dúptas, lector, tal volta d' aquell cas?
Donchs en las ciencias y arts que avuy s'aprenen
pochs Platons y Aristóteles veurás,
peró á milers deixebles trobarás
que com aquells la *imitació* comprenen.

IX

LAS FLORS PARLAN

Diu que parlan las flors
y may las he sentidas.
—Es que poch t' hi has tractat
pera saber qué diuhen.
Quan las conegas més...
—¿Qué sentiré, Padrina?
—Cosas de molt valer
que 't farán grat el viure.
Llur puresa 't dirá
que ditxosa es la filla
de dolsa humilitat
jamay desvergonyida.
Te dirá llur parfum
que sias agrahida

al Dèu de terra y cels
que, ab pluja y sol, envía
tendres amors al cor
y fe que 'ls vivifica.
Te dirá lo temps breu
de llur hermosa vida
que la bellesa mor
quan més lo cor la estima,
y cal resignació
per' soportar la trista
fragilitat mortal
de tot lo que 'ns encisa.

Eixas cosas y més
has d' escoltar un dia
que 't guardarán de dols
que l' ánima enmatzinan.
Llavors tu, recordant
á la que tant t' estima
perque tan bona 't veu
com agensada y rica,
farás un ramellet
de flors; ab agrahida
bondat, lo posarás
damunt la tomba mia,
y... morta y tot, veuré
com de ta mare ets digna.»

X

LA TREPITJADA

En mitj de gran gentíu certa vegada
un va rebre lleugera trepitjada.
Lo danyat sofrí 'l mal primerament
resignadament;
pró escusantse després lo danyadó'
ab que ho havía fet sens intenció,
l' altre 's ressentí
molt del dany y 's posá com un verí.

—

Això prova una trista veritat:
qu' ab certa gent fa mal l' esse' educat.

XI

L' OLLA Y 'L TUPI

DIGUÉ l' Olla al Tupinet:
«—Contemplarte 'm dona llástima,
que lo que coch jo en un jorn
no 'u cous tu en una setmana.»

Y va respondre 'l Tupí:
«—Modera l' ergull, germana!
Si tu cous molt més que jo
perque tens major grandaria,

Jo, en cambi, en sóls un moment,
en un sol girant de cara,
puch salvar de trista mort
tornant salut y alegransa.

Jo puch, en instant molt curt,
fer per malalts y malaltas
un glopet de bon remey
que 'ls lliure de la desgracia.

Tal puch fer jo, tupinet
que tantost no tinch alsaria;
tal puch fer jo; tal no pots
fer tu que així 'm bescantavas.

—

Lo gran no ha de bescantar
al petit, per molt que valga.
Lo petit digne es d' amor
si ab amor oportú 'ns paga.

XII

LA CORRATJOLA

En abrassada estreta
la veya lligadeta
á plantas profitosas,
als rosers plens de rosas.
Ab l' ánima ho mirava,
y, creyent qu' estimava, la estimava.

M' arriváren los anys
ab amarchs desenganys,
y 'l més sentit y greu
fou veure á tot arréu
corratjola creixent
al cors, com á las plantas, estrenyent.

Indigna corratjola,
¿cóm no vius tota sola
si, al abrassá' ab trasport,
ho fas per donar mort
á qui estrenys fortament?
—Perque á sofrir estigas amatent.

XIII

LO RUCH ENFADAT

Entre una llarga tungada
de cavalls d' hermosa pinta,
varis ruchs, d' alló més ruchs,
anavan cap á la fira.

Tothom mirava 'ls cavalls
y talment s' hi embadalía,
fent cálculs respecte al preu
y la casta fidedigna.

Lo Ruch menys modest, cremat,
digué als companys: «—Ja m' irritan
tals preferencias: veuréu
com en mí la gent se fixa.»

Dit y fet: doná un llarch bram
ab tants pulmons com tenía,
(que no eran pochs) y... en efecte,
tothom hi fixá la vista.

—

¡Quánts necis fan com el Ruch!
Notant que ningú 'ls admira,
braman, se veuhen notats,
y, satisfets, van fent via.

XIV

CONTRAST

Declamant deya així un Moneder fals:
«Lo mon ¡quín camp perdut! ¡qué criminals!
¡Quánts homes prosperant á tort y á dret
que mereixen tan sóls portar grillet!..»
Y deya un Home honrat, al costat sèu,
calmant al orador desconegut:»
«—D' homes de bè n' hi há encara á tot arréu...
Vosté eczagera... Encara 's tem á Dèu.»

—

Per sistema estich sempre previngut
contra aquell qu' en tot veu un *camp perdut.*
Y per sistema tinch per home honrat
á qui veu en los camps *fertilitat.*

XV

LO LLOP PROMÉS

Lo Llop es solterot
y vol prová' altra vida:
festeja á una Guineu
cercanthi companyía.
  No 'u fa, no, per amor;
ho fa sóls per cobdicia,
que sa triada n' es
vella, peró molt rica.
  Com lo del pendre estat
es cosa d' un sol dia,
mes d' un dia llarch, llarch...
lo Llop pensa y cavila.
  Arrodonint son plan,
retorna un jorn visita

á un Monet viatjador
d' inteligencia fina.
Li conta lo plan seu.
Diu: «—Ella no es bonica,
peró 's morirá aviát
sense deixar familia.
Es rica, com sabs prou,
y... res; bona nit tinga:
jo 'm quedo ab lo del sèu
y 'm busco altra pubilla.
—Amich, (l' altre respon)
tens bella fantasía:
¿per qué la gastas, ¡ay!
en infantil malicia?
—¿Malicia infantil dius?
—Y donchs ¿cóm vols que 'n diga
del teu pensament boig?
Diguémne bojería.
—Noy, tu no m' has comprés!
—Prou! Mes á veure: esplícat.
—Jo sòch valent, forsut.
—Avant!
—Lo meva aymía
lo día menys pensat
de respirar s' oblida.
—Just: peró... ¿y mentrestant...?
—¿Hont tens la picardía?
¿Tu ets qui has viatjat?... No 'u crech!

—Acába!
—Aviát.
—Bè: digas...
—Me sobra forsa: ¿entens?
Si ella may s' atrevía
á propassarse...
—Fuig,
que llástima m' inspiras.
Es *guineu*, *vella* y *lletja*.
—¿Y qué?
—¿No t' esgarrifa
que per tots tres motius
será ta forsa víctima
de triple traïció?
Medíta, Llop, medíta!

Lo Llop va meditar
y... al cap de quatre dias,
ab Lloba 's mullerá...
Ja es pare de familias.

XVI

LAS TOMBAS

Al eixir la clara Lluna,
una Tomba parlá així:
«—¡Qué n' es de gran ma fortuna!
¡Reposar un rey dins mí!

—Jo sí que 'm tinch per ditxosa:
(altra Tomba va parlant;)
dins mí 'l son etern reposa
un sabi del giny mes gran.

—No 'm tinch per menys ennoblida;
menys ditxosa no sòch jo:
descansa en mí de sa vida
un honrat trevalladó'.»

Mes la Lluna va pujant
per la volta de la nit,
igual sa claror donant
á las Tombas qu' heu sentit.

XVII

BES TRAIDOR

Lo Desengany m' ho va dir:
«L' Ona al Sorral petoneja,
nó per amor, per enveja:
perque se 'l vol engolir.

XVIII

MAL VEHINAT

En dos finestras vehinas
viuhen la Guatlla y la Merla:
l' una canta que més canta,
ó fresseja que fresseja.

L' altra, no tant cantadora,
canta ab sa veu falaguera
las trovas més amorosas
que tè la Naturalesa.

Recorda dels rossinyols
los ayres de més dolcesa;
y dels canaris daurats
l' esparsa més pura y bella.

Imita al suau ventitjol
quan á las flors petoneja;
y al regueronet folgant
ab els pedrolins y herbas.

Recorda 'l cant del fluviol
ab que 'l pastor, mentr' enjega,
don' alegría al remat
y la vall posa contenta.

A l' hora de sol-colgant,
hora de dolsas tristesas,
fins sembla canti 'ls colors
en que 's va adormint la terra.

En tant la Guatlla amohinosa,
quant més la sent, més fresseja,
prevalentse de sa veu
que la de l' altra n' ofega.

—

¡Y cóm te semblas, oh Guatlla,
á eixa munió de *genteta*
que fresseja nit y dia
perque 'l mérit no 's conega!

¡Pobre artista de debó!
¡Cóm te costa que t' entengan,
que 't sentin sóls un moment
hont tantas guatllas fressejan!

XIX

UN VALENT

Sa llarga cua treya
per entre espesas matas l' Esquirol.
Un Cabrit se n' adona
y fuig, creyentla cua d' algun llop.

Salva turons y penyas;
rendit arriva als peus del bon pastor,
mentre l' Esquirol pensa:
«¿Qui ho diría que causo tant terror?

A fe, no 'm coneixía!
D' aquí endavant seré més valerós
que... Mes vè una cabrida!
Amaguémnos: no 'm sento ara d' humor »

—

De valents de tal mena
n' está 'l mon carregat per tots cantons:
valents sense saberho,
que quan vè 'l cas, reparan que no 'u son.

XX

L' ORTIGA

Las manetas s' ha ortigadas
lo pobre Noy inexpert:
pega á la planta, en venjansa,
y... ¡ay! s' ortiga encara més.

—

Perdonar alló qu' es causa
de nostra sort inclement
es sovint obrá' ab egoisme,
tot cumplint nostre deber.

XXI

LA LLENYA

Vols un eczemple
de gran virtut?
Guáyta la llenya
qu' ara 's consum.
Fill meu, obsérva
y aprén per tu:
perduda ella,
no es tot perdut;
la blanca cendra
y 'l carbó escur,
abdós tan útils
de tant bon us,
son de llur mare
honrós tribut.

—

Sols l' home digne
sols l' home just
al morir deixa
fecundas mostras de sas virtuts.

XXII

ASSOCIACIÓ ESGUERRADA

Xays y xayas, cabridas y cabrits
en dos remats estaban dividits.
S' aclamaren un jorn,
y, formant gros aplech,
aixís varen parlá' en rigorós torn.
Un Xay gros: «—Senyors, crech
que nostra desunió es lo sol motiu
d' aqueix constant trastorn
qu' á tots va corsecant de viu en viu.
¿Quí 'l causa? 'L Llop malvat.
(Aquí una llarga pausa de bon to,
mirant la sensació
que ha fet en l' auditori aquell dictat.)
Deya, germans ardits,

que, campant dividits,
es segura la nostra perdició.
¿Hi há qui diga que no?
Tots responen que sí,
y comensa á parlar altre vehí.

Es un viu Cabridet,
blanch com la dolsa llet
qu' acaba de xuclar: fa un saltiró,
que posa al auditori en situació,
y comensa un discurs
romántich (¡era nen!) que 'l gran concurs
va conmoguent. Retrau los llochs comuns
de «¡Venjansa demanan los difunts!!!
¡Fumeja encar la sanch!!!...»
Y, per l' estil, termina ab un arranch
tribunici tan fort,
que 'l mot mès suau qu' enjega es lo de «mort»

Un gran Moltó després
diu: «—Ab llenguatje franch
tractaré una questió qu' es de tant pes.
Com ha dit l' orador qu' ara heu sentit,
qual elocuencia tots hem admirat,...
(Aquí una caparrada del Cabrit
francament aludit
y noy molt ben criat.)
Fumeja encar la sanch de mártirs cent,

y tanta sanch reclama un escarment.
Unímnos per ser forts;
sas prevencions deposi cadahú
y l' éczit es segú.
Al clam del interés no siguém sorts,
no 'l desdenyi ningú,
qu' es bo que tot ideal
á mes d' ésser moral,
sia per nostres cossos convenient
y .. Mes ¿qu' estich veyent?
¡Lo Llop!..
Y arrenca á córrer.
Confusió
en tota la reunió.

Tots, á cuyta-corrent, desalenats,
fugen esperitats;
tots fugen... tots..., llevat lo pobre Gos,
guardador d' un remat,
que ab los sermons s' havía endormiscat,
y s' acara *tot sol* contra 'l gulós.

—

L' associació es la mare del poder.
Qui tal no crega estúdihi á Dunoyer,
á Sismondi, á Bastiat
y á mil qu'en blanch y en negre ho han mostrat;

peró l' associació de certa gent
fa llástima ó fa riure, francament,
perque donar no pot bons resultats
l' associar nulitats ab nulitats.

XXIII

LAS ESTRELLAS AVISADAS

Mentidas de las estrellas
diu que fa de molt bon dirlas
puix ¿quí anirá á preguntárlashi
qué es veritat ó mentida?

Donchs las estrellas tractaren
de fe' al mon una visita
pera ben coneixe als poetas
que ab tant amor se las miran.

La hermosa Estrella de l' auba,
qu' es la que més los estima,
fou la inventora entussiasta
d' aquella idea tendríssima.

Mes la venerable Lluna
que tothora las vigila
y coneix massa bé als poetas
y de tots ells desconfía,

Ab aquella cara pálida
que vèssa malancolía,
á las capritxosas verges
digué tota amorosida:

«—¡Desgraciadas de vosaltras!
Si ara 'ls poetas vos estiman
es perque lluny vos contemplan:
prop sèu vos aborrirían.

Son nens y, com nens, s' agradan
sóls de lo que 'n fan joguina:
jogarían ab vosaltras
y ay! ¡quánt prest se 'n cansarían!

No 'u duptéu, estrellas mevas;
no deixéu lo cel ni un dia:
ells á mí 'm diuhen llunática,
pró ells son més llunátichs, fillas.»

Digué y totas las estrellas
van quedar tan penadidas,
que cap d' ellas ja avuy pensa
en fer als poetas visita.

XXIV

RIALLA A TEMPS

Dos Gats se barallan;
al véurels renyint
un Gos vell s' atura
y riu que te riu.

«—¿Al Gos fa aixís riure
lo nostre combat?
Pleguém la baralla
y fémne las paus.»

—

De gats prudentíssims
aprenga 'l lector:
si es home polítich,
mellor que mellor.

XXV

CONTRAST

Quan van fonent la neu amorosida
los tebis raigs del sol,
canta 'l Pastor, eixit de sa cabanya,
fentse gay contrapunt ab el fluviol.

Ab son galan parell al tros va anántsen
l' alegre Llauradó,
y, com lo Pastor, canta tot fent via,
l' ayre gentil primer d' una cansó.

Fusell al punt de dalt, peus afermantse,
devant lo perdiguer,
á la pessa de cassa está vetllantne
lo Cassador astut y matiner.

Mentre s' está arma al bras, ¿per qué no canta
l' alegre Cassador?
Perque sab que 'l seu cant espantaría;
perque 'l cant no s' es fet pera 'l traidor.

XXVI

LO SURTIDOR

Pensava jo, devegadas,
quan era noyet felís:
¿No sembla cosa de fadas
que l' aigua s' enlayri aixís?

Quan ara 'm contan la vida
d' algun home superior,
me sol venir desseguida
lo recort del Surtidor.

—

Si 'l talent viu eczalsat
no es per art d' encantament:
per sí mateix s' ha enlayrat
ab l' impuls de sa corrent.

XXVII

LO GAT ESCAMNAT

Una ensenyada Mona
de cert Volantiner,
la vida s' acampava
saltant, brincant, rihent,
muntant un gosset d' aigua,
tirant ab un fusell,
passant per dins d' uns cércols,
sonant uns cascabells
y fent deu mil posturas
ab ayre tant burlesch,
que fins los capsirosos
reyan com uns ximplets.
  Pluja de grans aplausos
y pluja de diners

(més verdadera pluja)
pagava abundantment
lo mérit de la bestia
artista de carrer.

Un jorn per entre camas
de l' apinyada gent
arriva al primer terme
un Gat rodanxonet.
A l' heroína 's guayta,
y tan magra la veu
deprop del robust amo,
(encara més gras qu' ell,)
que torna á casa sèva
tot erissat de pel,
horroritzat de veure
contrast tan insolent.

L' amo de moltas monas
artistas de talent
que magres se l' acampan
bè massa 'ls coneixeu.

XXVIII

LOS ROSSINYOLS OFESOS

Rossinyols, paréu lo cant
que canta la meva aymía,
que á n' ella la sento poch
y á vosaltres cada dia.

La donzella ha fet traició
al galan que la volía.
«—Cantéu, cantéu rossinyols
que la pena 'm mataría.»

Los Rossinyols enujats
á altre lloch varen fer vía
y en va prega 'l trist Minyó,
en va un segle pregaría.

Accents d' infancia perduts
¡ab quin goig vos sentiría
nostre cor desenganyat!
¡Mes fou ingrat y heu fet vía!

XXIX

L' AMARGANTOR

L' aigua que plou dels núvols
¿no l' han xuclada 'ls núvols á la mar?
—Si!
    —Donchs ¿cóm no es amarga ni salada?
—Perque l' amargantó al cel ha deixada.

—

Tal nostre pensament se pot alsar
en núvols d' oració
y deixar cel-amunt s' amargantó.

XXX

LA FADRINALLA BURLETA

Gran aplech de Fadrinalla
se burla d' un Geperut.
Aquest se la escolta y calla:
com més diu ella, ell més mut.

S' escau per allí á passar
un Graciós de bona mena.
«—Son cor ara 'us cal mirar
ja qu' heu ben mirat sa esquena

Miréuli 'l cor y veuréu
potser, si com es lo mostra,
qu' es tan sa y condret lo seu
com geperut es el vostre »

XXXI

ARGUMENT D' UN DRAMA

Abrassava ab trasport l' Espós tendríssim
Noyeta de pochs anys
de més pura bondat y boniquesa
que 'l temps primaveral.

Creya que filla sèva era aquell ángel,
quan un avís fatal
digué: «—No es filla tèva; es del que un dia
ta casa deshonrá.»

Horroritzat y trémul, l' Espós noble
vegé provat son dany,
mes guaytant de la Nena l' ignocencia
com filla la guardá.

—

Tal era l' argument del gentil drama.
Quan lo teló baixá,
digué un noble á sa esposa: «—¡Quina farsa,
Senyor, tan inmoral!»

. . . .

¡Quín noble més de bé... 'l noble del públich!
¡Y qu' escandalitzat!..
Dos fills adulterins no més tenía
y tres de naturals.

XXXII

L' ANYELL Y 'L MICO

La mèva situació es crítica
(digué á un Mico enfutismat
cert blanch Anyell) y he pensat
dedicarme á la política.

—Ja, ja, ja!...
—¿Te 'n rius? ¿Per qué?
—Perque es idea graciosa!
—¿Trobas que quelcom s' oposa...
—Y tal!
—Parla!
—Parlaré.

—T' escolto.
—¿Has posat l' ullet

en la política farsa?
¿Es que hi vols fer de comparsa?
—No!
—Donchs... obsérva, Anyellet.

Obsérva 'l que tothom veu,
y veurás, sens serne aprop,
molt tigre, molt gat, molt llop
y molta, molta guineu.

Aqueixos, noyet, veurás
entre 'ls polítichs de nota.
¿Trobas si t' hi semblas gota?
¿Trobas si t' hi semblarás?

¿No? Donchs atén mon consell
y empren indret més segú:
ser polítich no es per tu;
no es per tu... perqu' ets anyell.

—

¿Diréu qu' eccés de rigor
lo Mico mostrá en sa crítica?
Cert: la mateixa política
li havía dat mal humor.

XXXIII

MORT D' UN TORO

•

QUINA fera terrible!
Si sembla 'l fort conjunt de lo invencible!
Certa entrada de fosch va pasturant
sota un penyal gegant.

Una xica Cabreta
fa esllebissar sens esma una pedreta,
y 'l penyalar altiu que 'n dependía
tot plegat se desvía
y, desviantse, cau ben aplomat
damunt del Brau, deixantlo allí xafat.

—

Lo gran no t' ha vensut, home fornit,
pró ¡estigas previngut,
que pots ésser vensut,
quan menos t' ho creurás, per lo petit!

XXXIV

LO LLEÓ Y SOS GOVERNATS

En los regnes d' un Lleó,
(regnes de temps entregats
á goverms... desventurats,)
hi hagué una revolució.

¡Revolució! ¡Nom qu' indigna!
¡Succés qu' espanta ó assusta!
Fou allí natural, justa,
oportuna, grossa y digna.

Desde 'l més pobre al més rich,
tots d' ella se n' alegraren
y tots en ella confiaren:
lo gran, lo mitjá y 'l xich.

Vingué la séria ocasió
d' exposar desitjos lleals,
y anaren els animals
á la «Plassa del Lleó.»

Un cop allá, 'l Lleó-rey
se colocá en lloch alsat,
tenint á son dret costat
un Oranguntan de lley.

Totseguit cada orador
de las turbas congregadas,
dirigintne sas miradas
al seu elevat Senyor,

Va formulá', á sa manera,
ab cridoria y ab accions,
las francas aspiracions
dels que tenía darrera.

D' entre tots ells, lo milló'
es un Gos vell y lleal;
lo més ximple y més brutal
el Porch (parlant ab perdó.)

Tracta 'l vell Gos de llealtat
y 'n fa un elogi sentit;
alaba 'l travall ardit;
vol honrosa llibertat;

Reclama 'ls més oportuns
decrets de constant afecte;
demana á las lleys respecte
y... aplaudeixen sóls alguns.

Mes los qui 'l celebran son
los mellors dels congregats:
cavalls y bous esforsats
com no n' ha vistos el mon.

Parla 'l Marrá y sa elocuencia
emplea... *marranament*,
declarantse incontinent
sectari de la llicencia.

Celebra de l' inacció
las ventatjas ab eccés;
diu que 'l menjar molt es
del poble l' aspiració.

Gruny fort contra lo que amostra
quelcom d' espiritual:
diu que 'ls sentiments fan mal;
ab casos ruins ho demostra,

Y acaba s' arenga impía
dihent qu' en lo dit se referma.
y que vol protecció ferma...
al llot y á la porquería.

Los dignes s' avergonyeixen
de tan estúpit discurs,
mes no faltan al concurs
molts animals qu' aplaudeixen.

¿Quí son? Son marmotas, òssos,
guineus y bestias així:
semi-porchs qu' están allí
entre porchs petits y grossos.

Peró ells fan soroll mes fort;
llur entussiasme 's desborda
y aquella cridoria aixorda
fins al animal més sòrt.

«—Ja ho veus! (dolentse 'l Lleó
diu al seu acompanyant.)
—Ja ho veig! (diu l' Orangutan.)
—¿Qué faig?
—Busquém solució.

—Confessarás que, poch noble,
lo poble ab el Porch s' avé.
—No: 'l que jo confessaré
que no coneixeu bé 'l poble.

Callar, á voltas, vol dir
ser cobart, massa prudent,

mes no vol di' acatament
al que s' ha degut sentir.

Ha callat la majoría,
peró lo cas apliquéu.
D' en un en un consultéu
y... apliquéu ma teoría.

Potsé us mostri totseguit
que no es cridar lo que val;
que no es qui crida més alt
qui conta ab major partit.

Potser lograréu, Rey noble,
distingí', ab tal precaució,
lo qu' es *poble de debó*
de 'l qu' es *escarni de poble.*»

XXXV

EXCLUSIVISME

Bonicor de la camelia
no la tinch jo, ni la vull:
no cal tenir boniquesa,
lo que cal tení' es parfum.»

La Rosa, que va sentirlo,
aixís respongué al Marduix:
«—Bo es donar flayra agradosa
y bo regalar els ulls;

Peró es molt mellor encara
juntar á exquisits parfums
presencia bella y galana:
nó cosa sola com tu.»

Artistas de tota mena,
m' hauréu entés de segur.
Sóls es verdader artista
qui fondo y forma té junts.

XXXVI

LO CA SOMNIANT

SOMNIAVA 'l vell ca, nomnat Avant,
que al singlar ab zel gran
anava perseguint entre 'l boscatje.
Lo somni l' aproxima á la selvatje
fera que, com més corra, més ja 's dóna:
y ell tantost s' hi abrahona.

Un Gat, que contemplava
lo que 'l Gos demostrava,
burlantsen *bestialment* riu y bromeja
fins que va y 'l sacseja
cabalment mentre 'l Gos creu que ab llestesa
del singlar ha fet presa,
lo qual causa á n' el Gat la més ben dada
solemne caixalada.

—

Aprengan de vergonya en ma fauleta
los que extreman la broma ó la brometa,
que si 'ls gossos mossegan fins somniant,
més encara desperts mossegarán.

XXXVII

LAS MANS RENYIDAS

LA Ma dreta y la Ma esquerra
se declaráren la guerra.
Son Senyor las va sentí':
«—Donéuvos forta encaixada:
vostra lluyta esbojarrada
me faría dany á mí.

—

Armoniséu, governants,
vostres súbdits á tot preu:
penséu qu' ells son vostras mans
y qu' es lo vostre 'l bè seu.

XXXVIII

LO QUADRO FALS

Un excéntrich Pintor reputadíssim
en un quadro molt gros representá
á un lleó ferocíssim
abatut per un ca.
Y un Bromista, guaytant eixa pintura,
digué: «Per més que clara es la figura
feta pe 'l gran Pintó',
sostinch que 'l lleó es ca, ó 'l ca es lleó.

—

Per més que qui calumnia no s' esmeni
y obri excéntricament,
lo geni calumniat se queda geni
y 'l talent adulat queda talent.

XXXIX

LO CA Y LA MOSCA

«Mosca, Mosca condemnada:
¿per qué t' haurá criat Dèu,
si tan solzament serveixes
per dar angunia y turment?»

L' endemá es jorn de cassera;
lo Cassadó' es matiner
y 'l Gos rebrá garrotadas
perque encara no es despert.

Mes no. La Mosca, oblidantne
la injuria que 'l Gos li feu,
vola, brunzeix y 'l pessiga
y 'l desperta á bon moment.

Provant aixís generosa
que cal estalviar los renys
fins á cosas que 'ns molestan,
puix poden fernos servey.

XL

LO BALADRE

No la trech per' vosaltres,
minyonas trapaceras
tan bellas de la cara
com d' ánima perversa;
no la trech per vosaltras
esta cansó-fauleta,
per més que 'us escauría
com una roba expressa.

Tampoch va per vosaltres,
amichs de certa mena
qu' en l' hora de tastarvos
enmatzinau qui 'us creya:

tampoch va per vosaltres
esta cansó-fauleta,
per més que 'us escauría
com escauría á n' ellas.

La faula del Baladre,
tan gay en apariencia
com de matzina viva,
la escrich pera certs poetas
que llur verí n' amagan
ab formas de puresa:
á n' ells, més que á vosaltres,
escau ma cansoneta.

XLI

LO CAVALL

Lo Cavall va parlá' així
content ab la sèva sort:
«Puix sòch alt, ardit y fort,
mon travall bè 'l puch sofrí'.

L' home es mon senyor y 'm plau.
¿Qué més desitjar podría?
Jo, abandonat, moriría
y ara visch essent esclau.»

—

¿Hauré de dir quant m' acut,
esclaus del noble travall?
¿Oy que parlá bé 'l Cavall?—
Hi há una honrosa esclavitut.

XLII

LO RETORN

L' ansia s' es esbargida,
la por desvanescuda.
Una carta la Viuda n' ha rebuda
del bon Fill anyorat
hont diu que de tresors ve carregat.

La pobra Germaneta
enllesteix per la diada 'l vestit nou,
y la Mare, enternida,
tot ho arretgla ab un zel que no té mida;
tot ho fa aná' en renou.

«—¡Quántas pedras preciosas,
fill meu de mas entranyas!

—¿Hónt se troban, germá, tan ricas cosas?...
¿Son tevas?... ¿No 'ns enganyas?
—¡Santa Llucia, advocada del meu cor!
Si cuyda enlluhernar tal brillantor!
—Cóntans, fill estimat,
cóm has arreplegat...
—Ab quatre mots, mareta,
quedaréu satisfeta.
He seguit los consells
de respectar y consultar als vells,
pensant: ells son imatje verdadera
de la mare á qui m' ánima venera.
—Deixa que 't dongui un bes,
y... vés contant.
—¿Qué més,
germá?
—Pensant en tu, germana mia,
he procurat tractá' á tota donzella
com si siguesses tu y... he anat fent via
sens núvols que endolessen m' alegría.
—Com la mare un petó!
—Fésmel.
—¿Qué més?
—¿Qué més?..
—¿Qué més?...
—Ja he dit lo principal:
lo demés... ¡tant se val!

XLIII

LA BRANQUETA

Diu la Branqueta resignada
sentintse massa carregada
ab s' abundosa fruyta de sahó:
«Dèu m' ha dat cárrega feixuga;
la sufriré jo tant que puga
perque sè que sufrirla es ma misió.»

—

Resignació tendra, amorosa,
de la Branqueta generosa,
devant lo cruel dolor del seu estat;
móstrat sovint á certa mare
que tè un sol fill y 'l desampara,
deixantlo caure vert en la maldat.

XLIV

LAS DISFRESSAS

Es dia de Carnaval.
La Mare, de ditxa plena,
vesteix de reina á la Nena
y al Noyet de general.

¡Qu' alegres dels noys el cor
veyentse ab aquella roba
tan ben tallada, tan nova
y tan galonada d' or!

Quan passejan pèl carrer
miran ab llástima 'l mon,
perque 's pensan que 'l que son
may ho deixarán de ser.

Mes ¡ay! Arriva la nit
y es hora de despullar...
¡Mare de Dèu, quín plorar!
¡Verge pura, quín neguit!

—

Com los meus nens, y no es bulla,
polítichs tothom coneix.
¡Qué alegres quan se 'ls vesteix!
¡Qué tristos quan se 'ls despulla!

XLV

LA SARGANTANA

Folgant en un soley la Sargantana
prop d' un arol de flors,
esclama, de superbia tota ufana:
«Per mí sola s' han fet llums y colors.»

Y las Flors, ab aquella veu modesta
que tot just se 'ls hi sent,
á la ergullosa diuhen per contesta:
«—Valem y no tenim ton pensament.»

—

L' home inútil se creu de gloria digne,
mentre la gent que val,
ab bella humilitat, sempre 's resigna
á la sort dels demés, creyentshi igual.

XLVI

LLEUGERESA MORAL

Un brillant Rellotje d' or
disputava ab un de plata:
sos tretze sentí una Rata
y cregué al de més valor.

Fiada al rebost aná
prenent una per altra hora,
y una Gata ratadora,
de resultas, la xarpá.

—

¡Oh ratas homes y donas,
d' apariencias no us fieu,
ó es molt fácil que trobeu,
per cástich, gatas-personas!

XLVII

FESTEIG

Al cálzer d' una flor molt bonicoya,
(ja no recordo quína: si ets donzell,
que sia 'l lloch d' escena algun clavell,
y una rosa, si vols, bonica noya);

S' hi han escaigut en fresca matinada
lo tenyit Papalló y la groga Abella,
y resulta, al trobarse tal parella,
qu' ell es qui primer parla á la trobada.

Li pondera 'l seu ayre, sa figura,
lo suau brumit que fa quan aleteja
«que al ventitjol manyach li dòna enveja,
com ne dòna al cor d' ell tendra ventura.»

L' eczalsament ja dura llarga estona,
y com qu' á cansá' arriva l' alabansa,
l' Abella de sentírsen, al fi, 's cansa,
y 's posa sobre sí y així enrahona:

«—Per ton regalat tracte, jovensel,
de bon grat des d' avuy t' estimaría;
mes ¡ay! que n' ha oblidat ta fantasía
lo mellor.
—¿Qu' he oblidat?
—Que sé fer mel.»

Y al sentirse donar semblant rahó,
la cara del galan tórnas vermella,
y 's despedeix somrihent la groga Abella
y 's queda avergonyit lo Papalló.

—

Si may per may t' arriva 'l cas, lectora,
feste la reflexió que 's feu ta amiga:
no 't fíes de galan qu' «hermosa» 't diga,
espera al qui 't dirá «travalladora.»

XLVIII

PRETENSIÓ INFANTIL

Per qué t' adorms, clara Lluna?
¡Los núvols van molt depressa
y 't passarán á la vora
y 't deixarán tota negra!
  Crídali, papá, que cuyti;
que no siga cansonera.
Tu que tens la veu tan forta...
¿Te 'n rius? ..
                —Rich de ta ignocencia!
—¿Qué vols dir?
                —Que 'ls poderosos,
tant del cel com de la terra,
son tan lluny d' hont som nosaltres,
que la veu més prepotenta

de qui esplendents los voldría
no arriva hont dormits se veuhen.
La Lluna darrera 'ls núvols
perdrá sa claror riolera,
y ells, dormint tras d' altres núvols,
molt sovint la claror perden.

XLIX

LA COTORRA

Va apendre una Cotorra las paraulas
Llibertat, Igualtat, Fraternitat,
y anantlas prodigant á totas horas
demócrata 's cregué y... esbalotá.

—

Paraulas, sóls paraulas distingeixen
á molts y molts que 's diuhen lliberals,
y son no més cotorras qu' esbalotan
sens conseguir res més qu' esvalotar.

L

LO CARBÓ

S' ha enmascarat molt la cara
jogant lo Nen ab carbó.
Ho veu y li diu sa Mare:
—Prén, fill, escarment d' aixó
pèl dia en que 'l mon traidó'
te brindi ab jochs qu' ennegreixen!
Negrors que 'ls infames deixan,
com la que dus, no se 'n van:
solzament desapareixen
la cara viva arrencant.

LI

LOS DOS SONS

Dos Sons armonïosos
solcan l' espay á l' hora:
l' un riu y l' altre plora...
S' escometen y parlan carinyosos:

«—¿Per qué tanta alegría,
germá mèu, vas mostrant?
—La clara llum del dia
acaba de besar á un nou infant.

¿Y per qué tal tristor
tè ton accent, germá?
—Perque ha mort de vellor
qui clara llum del jorn més no veurá.»

Un' y altra veu confosa
va emportántsen lo vent:
ni l' una es tan plorosa
ni tan joyós de l' altra n' es l' accent.

—

¡Oh vent de nostra vida!
agermana als mortals:
una familia unida
sent mes viu lo plaher, menys greus los mals.

LII

CARITAT PASSIVA

En l' aigua d' un rierot
lo Vellet sa cara 's renta.
Ataleyat, una empenta
li dona un distret Xicot.
S' aixeca 'l Vellet com pot;
per revenirse s' assenta,
y observa ab ullada atenta
al pobre bordegassot.
Li veu l' ánima planguda
del greu mal que n' ha causat,
per més que sa llengua es muda,
y... «—Fill meu (diuli apiedat)
l' ofensa de tu rebuda
ja en amor se m' ha tornat.»

LIII

UN REFORMISTA

Jo no sostinch que tots fossen uns sabis:
lo que dich es que feren nostres avis
cosas ab tan acert, que mellorarlas
vol dir, moltas vegadas, espatllarlas.

No 'u creya tal com jo, per sa dissort,
lo totxo fill d' un pescador ja mort.
Diu: «Ab l' am tan xiquet que gasto encara
y ab la canya tan prima com suara,
no més peix menudet puch agafar.
Donchs vinga grossa canya y á lligar
en ella llarga corda per cordill,
ab am ben revingut. Res tan senzill.
¡Pobre pare! Era un vell tan aferrat
á lo ranci!... Dèu l' haja perdonat!»

A cap dugué 'l projecte aquell ximplet,
extremant tant (mercés al dineret
estalviat per son pare) que lográ,
ab pochs dias de prova, esbalotá'
al peix menut y al gros casi 'l mateix,
quedantse així ab la canya sense peix.

—

Dirá algú que impossible es lo qu' he dit;
mes no 'u dirá tothom, si ha conseguit
tractá' algun reformista tan entés
qu' enten molt pitjó' encara 'l sant Progrés.

LIV

L' HIMNE DELS AUCELLS

Los aucellets se sentiren
en unas telas reclosos,
peró per sort conseguiren
tornar á llurs nius hermosos,
puix de las telas fugiren.

¡Ditxa inmensa! May s' es vista
tal joya, y pera podé'
celebrá' aquella conquista,
lo rossinyol més artista
un bell Himne compongué.

Entre 'ls plahers que 'ls portava
d' independencia 'l rescat,

l' Himne preciós se cantava,
y, al sentirlo, s' alegrava
fins lo vent entussiasmat.

Axís passá temps. Un día
l' Aligot aparegué
imposant sa lley impía,
y l' Himne 's cantá també
festejant la tiranía.

La calamitat fugí
perqué 'l déspota morí...
y 'l grat aconteixement
se celebrá un bell matí,
cantantse l' Himne igualment

Mes totjust los darrers sons
del bell concert s' apagaren,
los aucellets se trobaren
en poder de dos Falcons
que fers los tiranisaren.

Y l' Himne fou repetit
per honrá' als tirans novells,
y més tart... Démho al oblit.
¡Avuy ab l' Himne aludit
cancanejan los aucells!

LV

LA BURLADORA BURLADA

A una Anguila li deya
una Tenca ab ergull:
«—Me miro tan hermosa
com lletja 't miro á tu.

Ma virolada vesta
als raigs del sol rellú;
als raigs del sol, ta baba
sóls fastigueja 'ls ulls.»

L' Anguila la escoltava
tot reprimint l' enuig,
y fiant á l' esperiencia
donar lo merescut.

Las duas ja son presa
del pescador astut,
y mentre que la Tenca
brega en va y 's consum,

D' entre las mans del home
rellisca, corra y fuig
la *lletja*, la *escumosa*
á paratge segur.

LVI

L' ABRASSADA

Cert Ós doná un abrás á un Anyell tendre,
y fou tan carinyós,
que l' Anyell va morí' ofegat per l' Ós.

—

Poble ignocent, jo crech que 'm pots entendre:
míra qui 't va á abrassar
y fúig d' abrás que 't puga assassinar.

8

LVII

DUAS FULLAS

Lo vent las porta
bramant ab furia.
Verda n' es l' una, gentil y fresca;
l' altra n' es seca, plena d' arrugas.

Lo vent reposa
y en pau las deixa:
quan llur fatiga tenen passada,
aixís pregunta la Fulla seca:

«—¿També venías
en ma companya?
¿Las amarguras que jo he sufertas,
tú també ¡oh ditxa! las has passadas?

—¿Mon dol, germana,
te fa ditxosa?
—Sí, perque 't miro jove y alegra
y t' alegría me causa angoixa.»

—

Com eixa fulla,
tú, egoisme, parlas...
¡Oh miserable condició tèva!
si ets tan indigna, ¿cóm no t' acabas?

LVIII

AMOR VERDADER

UNA PONCELLA.

GERMANETA del mèu cor,
¿ser jardinera 't plauría?

L' ALTRA.

Molt!

LA PRIMERA.

¿Per qué?

L' ALTRA.

Perque, ab amor,
tan sovint te regaría,
que aviát te veuría flor.

—

Imitéu, noyas hermosas,
las poncellas qu' heu sentit:
que l' art d' ésser generosas
sia vostre art preferit.
Res pot fervos més xamosas.

LIX

LO NOY ENTREMALIAT

Lo mal Bordegassot s' entretenía
en arrancar d' un sayo l' antiqüela
que, com líquidas gotas, hi lluhía
al costat del vellut y la franela.

Li contemplá 'l fatal divertiment
d' anar desembellint l' antiga roba
son Avi, y va advertirli prudentment,
donantli d' amistat galana prova:

«—Céssa de malmenar lo que atropellas;
raspállho y obrarás ab cor gentil.
Qui no sab conservar las cosas vellas
de novas no 'n mereix per cap estil.»

LX

TRAJEDIA ESPIRITUAL

Ilusions y Recordansas
d' igual casa son vehinas
y d' igual modo á tot' hora
unas y altras desafinan,
cantant lo pervindre aquellas
ab veu vessant alegría,
cantant lo passat las altras
ab veu cavernosa y trista.

Lo Seny, qu' ès procurador
de la casa que n' habitan,
oblígalas á que prengan
un bon mestre de musica
perque no amohinen tant

ab sa eterna cantadissa;
perque cantin afinadas,
ja que cantan tot lo dia.

Los hi parla clar, tan clar,
qu' ellas á apendre 's resignan.
Lo bon mestre, que 's diu Temps,
las hi don' llissons seguidas.
Mes ¡ay! quan las estadantas
van afinant una mica,
la casa s' enfonza, cau
é hi perden totas la vida.

LXI

DESENGANY

En un llibre de faulas ben bonich
vaig llegir qu' en companya tendra y bella
vivía un Llop molt xich
ab una xica Ovella.

Donchs bé: d' un' altra idéntica parella
vull contar, si 'us agrada,
una faula ab cert ayre de balada.
Escoltéu y veuréu
cóm ayre de balada hi sentiréu.

De petits se fan grans,
com canta la cansó.
Lo Llopet ja comensa á ésser minyó
y amagats du certs plans.

S' han fet un poch més grans nostres petits,
y Llop y Ovella 's troban mitj renyits.
¿Voléu saber la causa? Es natural.
Jo 'us la diré ab molt gust perque així 'm cal.

L' Ovella no tenía altras fal-leras
que pasturar las herbas falagueras
y, fent salts y camadas,
rebejarse per plans y per marjadas;
assedegarse aixís, ab set ben dolsa,
y refrescar sa llengua entre la molsa
regada per filets de correnteras.
Lo Llop, tot al contrari:
son instint sanguinari
se li va despertant: sóls s' afatiga
per rompre y destruhir; tot ho atropella,
y si conté 'l furor contra l' Ovella,
es perque li es amiga,
que 'ls instints, fins de llop, també fal-leixen,
á voltas, per amichs, ó 's reprimeixen.

Una vegada 'l Llop així enrahona,
notant que son afecte se refreda
á la blanca minyona.
«—¿Vols venírten ab mí al fons de l' arbreda
que 's gronxa part-d'-allá?
—¿Jo? ¿A qué? Repára...
—Si 'm desayras, desde' ara
s' acaba l' amistat qu' encara 'ns queda.

—Mes ..
—He anat jo tastant fins avuy dia
tas diversions, y... cap m' agradaría
per tant que m' hi empenyés. Vina tú y prova
las que 'm plauhen á mí.»
Cedeix l' Ovella,
tímida y desconfiant, perque no troba
excusa per donarne y tem la ira
del *amich* que irritat ja se la mira
ab ulls hònt hi belluga una centella.

Tem, sí; mes totseguit, ab suau tendresa,
va recordant los jorns de l' infantesa
quan lo Llop s' adormía
damunt lo flonjo cos qu' ella li ofría,
la llana masegantli,
de lo qu' ella jamay se ressentía.

Tals recorts van tornantli
la confiansa perduda,
y conclou per donarne conmoguda,
ja que refiada 's sent y res li veda,
un bes al Llop, diguent:—«Cap á l' arbreda!»

Per mont-enllá se 'n van:
l' Ovella tremolant,
contra 'l propi voler, al fer camí;
li frisan las cametas per fugí',

presentint algun dany imaginat;
mes s' atura de cop
sempre que tan alegre veu al Llop.
«—Tonta, tontota: ¿ho veus?... Ja hem arrivat!
Ja hi som al meu esbarjo regalat.

La sanch de cap á peus se li retgira
á l' Ovella, y no mor, per gran miracle,
quan corgelada mira
lo següent espectacle.
Lligat estretament á un sapat roure,
sense que 's puga moure,
un Cabridet suspira
trémul y agonitzant; tè la mirada
plorosa y entelada.
Somriu lo Llop y diu: «—¡Quinas ganyotas
fa'l ximplot per morirse!.. ¿Veus?.. ¿No'u notas?..
¡Ja, ja! L' estrafolari com doblega
lo caparrot!...
¿Qué tens? .. ¿Qué 't passa, amiga?»

L' Ovella tant s' entrega
al sentiment de dol, que aquest li ennuega
en la gola sos mots y, sens que 'n diga,
sens que 'n puga dir un, cau desmayada
en brassos de la mort allí arrivada,
y espira dant un bel petit, petit,
ab los ulls entelats com lo Cabrit.

—

Pot viure en l' infantesa aparellat
l' instint del mal-obrar ab la maldat;
mes no poden fer vía juntament
lo bo crescut ab lo crescut dolent.

LXII

PER MASSA

Tants petons, tantas besadas
la Noya á la Flor prodiga,
que aquesta se li mustiga
y avans d' hora 's va esfullant.

—

Tants petons, tantas besadas
fa la Mare á sa Noyeta,
que aquesta 's fá ergulloseta
y pert son mellor encant.

LXIII

COMPETENCIA

Jo só honrat com cap altre pot haverhi.
—L' honradés m' ha perdut en tots mos actes.
—Si tan honrat no fos, tots los meus tractes
m' haurían enriquit, dantme un imperi.

—¡Ay del home que viu sense misteri!
—¡Ay del qui juga net en sos contractes!
—¡Ay dels homes, com jo, en pagar eczactes;
gens en cobrar... ¡Honrats sense senderi!

Tal clamavan els tres ab veu sancera,
com homes convensuts de la injusticia
ab que 's tracta á la gent sense malicia
y 's premía á quí 'n gasta de primera.

Jo, encantat, vaig sentir lo seu col-lotje...
¿Quí dels tres va robarme allí 'l rellotje?

LXIV

LO DRAGÓ

PER molta gent es cas de gran influencia
tenir ó no agraciada la presencia.
Que semblant mal res te d' imaginari
ho prova un fet prosáich per lo ordinari.

¡Pobre Dragó! Se fica entre la roba,
y la gent ignorant, qu' en ella 'l troba,
esgarrifada esclata
en fastigós horror y prest lo mata.
Fins la tendra donzella,
que no es tan compassiva com es bella,
si, portada d' esglay, no arrenca á fuyta,
pren gran part en la lluyta
gran..., formidable..., inmensa...
¡contra una bestia exánim é indefensa!

¿Quín pecat, quín pecat tanta ira aprova?
Lo Dragó es lleig y... es clá': 's menja la roba.
¿Ha de pensar, ni en broma, aquella gent
que 'l Dragó cassa l'arna delicuent,
culpable verdadera
de la destrossa vil que tot ho altera?

¡Ah! pensémnoshi bè en fer responsables!
Los aparents culpables
son, á voltas, més dignes d' esse' honrats
que 'ls jutjes que 'ls condemnan irritats.

LXV

LA SANGONERA Y L' ANGUILA

Oh qué grassa qu' estich!
(clama la Sangonera.)
Acabo de xuclar
la sanch d' una donzella.

Y l' Anguila respon,
mirántsela ab tristesa:
«—Més que grassa de sanch
m' estimo estar ben seca.»

—

Crech que m' hauréu entés,
fills de la insana guerra;
crech que penseu com jo,
fills de la pau eccelsa!

LXVI

LO RATOLI ENAMORAT

Fa dias que tinch al cap
una faula y no sè dirla.
Res: qui la vulga llegirla
que se la escriga, si 'n sab.

L' acció, al rebost que volgueu:
l' héroe, un galan Ratolí
sensible com no 's pot dí'
y picadís com no 's veu.

Prendat de Rateta hermosa,
d' ella 's posará gelós,
y perseguirá furiós
al rival que li fa nosa.

Lo rival tindrá més sort;
l' altre logrará trobarlo,
y, casi á punt de matarlo,
ell d' un Gat rebrá la mort.

—

Moral: es tan natural
la moralitat del fet,
que crech que 'l lector discret
hi fará un curs de moral.

LXVII

LO VELL, LO COIX Y 'L NOY

A un pobre Vell li cau una moneda.
Un Coix pobre la veu y se l' hi queda.
Lo primer busca, mira ansiós per tot:
no la troba, y, veyent passá un Xicot
de cara sospitosa, lladre 'l creu,
y, fora de sí, boig d' ira y de greu,
á fí de castigarlo fortament,
una crossa del Coix ab furia pren.

Lo Coix, tambalejantse, cau rodó,
salvant ab sa caiguda al xich Minyó,
ja qu' esglayat de prompte 'l pobre Vell,
del cástich se descuida y va envers ell,

trobant, sorprés, aprop del abatut
la moneda que, al caure, li ha caigut.

—

Es molt vella y sabuda la sentencia:
tot pecat sol du en sí la penitencia.

LXVIII

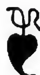
A PROVA

Al toch d' horas una Mare
feya resá' á sa familia
l' oració mes tendra y santa,
qu' es la de l' Ave-María.

Un dells fills aná creixent,
y práctica tan benigna
va defugir, pretextant
que tant resar l' aburría.

Mes als pochs jorns lo prengué
una llarga malaltía,
y, quant més va creixe 'l mal,
va repetí' ab veu més trista:

« —¿Encara no tocan horas
per resar Ave-Marías?...»
¡Ay, si pensessem sovint
qu' estem malalts, fills y fillas!

LXIX

GENEROSITAT ECZEMPLAR

La reyna de la nit, la blanca Lluna,
l'emparaulada n' es pèl Sol brillant.
«—Jo 'us oferesch, senyora, ma fortuna.
Seré tan tendre espós com tendre amant.

—Perdonáume, gran Rey, mes si vivía
ab vos, com tota esposa ab son marit,
tota la llum de més que 'l jorn tindria
patiría de pòch la pobra nit.»

—

¡Benhaja qui no vol son benefici,
si es de qui estimar deu en perjudici!

LXX

LOS DOS NOYS

Dos Noys pagesos
s' han amagat
d' anar á estudi
y al bosch se 'n van.

Corren y trascan
d' assí, d' allá;
al fi s' asseuhen,
puix son llassats
y així enrahona
lo qu' es més gran.
«—¿No sents la Garsa
qué diu, germá?
Qui no arreplega
se mor de fam.

Ja que al estudi
no som anats,
aprofitémnos
del temps que fa.»

A un pi s' enfila
el qu' ha parlat,
y galans pinyas
van daltabaix,
de las que l' altre
bells pinyons trau.
Després los pela
¡com llet son blanchs!
Mitja dotzena
d' embostas n' hi há:
Quan es ja l' hora
de retornar,
las butxaquetas
plenas n' están.

A casa arrivan
tot tremolants,
vista esgarriada
front arrugat,
passas sens esma,
gratantse 'ls caps
y á las butxacas
las duas mans.

Se 'n escorcollan
tot lo que hi há;
l' historia contan
de llur pecat:
tant vers la esplican
proriquejants;
tant s' agenollan
y pregan tant,
al penadirse
del primer dany,
que dels bons Pares
son perdonats.

—

Temps que 's malversa
per un costat
si 's pot per altre
aprofitar,
¡alabat sia
Dèu: alabat!

LXXI

LO CA ENSUPERBIT

Lo Ca d' una estació furios lladrava
sempre que devant sèu lo Tren passava;
y com qu' ho feya prop de l' estació,
parava 'l Tren, cumplint sa obligació.

Semblant cas cada dia
sens falta 's repetía,
per lo que va pensarse 'l nostre Ca
qu' ell era qui 'ls grans Trens feye aturá',
y, ergullós ab tal sort,
mantingué son ergull fins á la mort.

—

Tal es de necis mil lo pensament:
creure que llur cridar fa aturá un tren,
quan la vera rahó
es que 'ls trens paran prop de l' estació.

LXXII

LOS DOS MOLTONS

Se barallan fortament
per un bri d'herba mitj seca,
no fent cas de que al entorn
tenen prats de ricas herbas.

Lo Pastor que 'ls va mirant
(tè blanca la caballera)
diu: «¡Cóm se semblan, Senyor,
als homes las mevas bestias!»

LXXIII

LOS EXTREMS TOCANTSE

Dicué la bona Vella
á la gentil Donzella,
contemplantla ab uns ulls vessants d' amor:
«—Tenint ta companyía,
rebrota l' alegría
del temps de joventut dintre mon cor.»

Y respongué la Noya,
ulls brillants més que joya
de reyna:—«Com tenint la vostra edat,
y 'l tenirla no 'm pesa,
sento dolsa vellesa
quant vos miro somrienta al mèu costat.»

—

Féula la bella prova:
la fantasía jova,
l' entussiasme per l' Art novell y ardit
acobleu ab la Ciencia
filla de l' experiencia:
tots dos ne sentirán hermós profit.

LXXIV

L' ASE SATISFET

Mentre anava pasturant,
parlava l' Ase ufanós:
«Molt dech valdre quan se gasta
tant entre 'ls homes mon nom.»

La Guineu, que va escoltarlo,
digué aixís al vanitós:
«—No 't fixis en *lo que* 'l gastan,
sinó en *cóm* lo gastan, noy!»

Fós massa filosofía
ó estudiada distracció,
va quedar molt tranquil l' Ase
pasturant á dret y á tort.

També pasturant se quedan
una colla d' escriptors
que, mentre 'l nom los hi gastin,
ja están més contents que 'l mon.

LXXV

LO FILOSOPH ESCARMENTAT

Un Filosoph antich
donava lo menjar en igual plat
á son Gos y á son Gat.
Acabantse 'ls repassos, cada dia
las caricias rebía
que li feya á desdí' 'l Gat carinyós.
En tant, lo formal Gos,
com amich del travall,
satisfeya las ansias del seu cor
contemplant extasiat á son senyor
com se contempla un nen en un mirall.

De prompte, un Malfactor
entra á la casa: 'l Gos s' alsa lladrant;
busca al vil, l' arreplega

y ab furor lo mossega...
mentre lo Gat mimós s' está amagant.

—

Poble, apren en lo dit:
los que mès t' afalagan
y ab caricias sens terme t' amanyagan
¿travallarán més tart en ton profit?

LXXVI

LA PATATA Y 'L MELÓ

Tan numerosa qu' es ma germandat,
y tan curta, Meló, que n' es la tèva!
—Més que la cantitat, amiga mèva,
lo que 't cal es mirar la qualitat.

—

Si eixa resposta franca y breu aprova
algun colega amich, poeta novell,
fará, ab la confessió que 'm donga ell,
qu' una moral tan vella 's torni nova.

LXXVII

PACTE

Las Moscas y 'ls Mosquits
estavan molt renyits
y van tení' un congrés
per lo comú interés.
(Ningú interpreti mal
això, que no s' ho val.)

En ell capitularen
y aquest acort paetaren:
«Que de dia las Moscas
manessen, y á las foscas
ó al fort de negras nits
manessen los Mosquits.»

—

Mentre 'ls dolents s' avenen,
los bons tan mal s' entenen,
que per lo més petit
forman un nou partit,
y aixís oprimits son
per los dolents del mon.

LXXVIII

GAT Y GOS

Gat y Gos semblan amichs,
com dos colegas antichs;
peró en horas de menjar
¡ay! se solen barallar
com dos mortals enamichs.

L' un ne surt tot clapejat
de rabiosas dentelladas
rebudas en fer combat,
y l' altre d' esgarrapadas
trau lo morro ensangrentat.

Mes farts ja, 'l Gos va acostantse
al Gat, ó 'l Gat á n' el Gos,

y ab dalé 'l més carinyós
un al altre va llepantse
y curantse generós.

Torna l' ápat; la feresa
al un y al altre trastorna
sa estranya naturalesa;
s' acaba 'l repás y torna
á renáixer la tendresa.

—

¿Quí, veyent tals tranzicions,
de Gos y Gat se refía?
¿Quí en certs politichs confía,
si 'l móvil de llurs accions
devant la taula cambía?

LXXIX

LO CLOWN

Una empenta li dòna lo follía,
y surt al gran circúit arenós:
perruca colossal de cabell ros,
rostre embrutat, vestit de fantasía.

Lo públich, entregantse á l' alegría
de gegant. . infantil, crida joyós;
l' héroe 'l contempla fit y, superbiós,
sent condol del gegant y 'l desprecía.

«¿Qui es (pensa 'l Clown) més clown?
¿Jo, que 'n faig acampántmela pé'l mon,

ó 'l mon que ab sa riallassa 'n fa per mí?...
¡Oh company! La ma 't dono desd' aquí!
De la bestiesa 'ls dos nos fem esclaus!
Som dos clowns que'ns paguém... Estem en paus.

LXXX

DISPUTA RESOLTA

DISPUTA acalorada
tenen duas Vehinas
per miserias de casa
que ocultar bé deurían,
en compte de portarlas
á una palestra indigna.

Cert Vehí se n' enfada,
cansantse de sentirlas,
y 'l gos á ellas aborda
fent cessar la renyina,
puix esglayadas fugen
las donas desseguida.

—

¡Qué lluytas per miserias
dintre de la política!
¡Qué pochs vehins llensanthi
un gos pera finirlas!

LXXXI

L' ESTÁTUA

Excavant certas ruinas de gran fama,
va trobarshi una Estátua molt artística.
Inteligents arqueólechs la vejeren
y llur parer fou créurela de Fidias.

Dada semblant versió, está clar: la venta
pot calcularse 'l preu qu' alcansaría;
tres mil doblas valgué y per més d' un sabi
regalo fou lo fruyt del gran artista.

Lo Comprador de la gentil Estátua
als pochs dias va rebre una visita
d' un Vell d' humil regent, en qual ullada
lo giny del Art púrissim reflectía.

«—Senyor (digué) si aquella estátua hermosa
que 'us atrau, que 'us conmou y que 'us encisa
jo us deya qu' estas mans varen formarla,
¿qué 'm diríau, senyor? ¿qué 'm respondríau?

Si 'us deya que temps há vaig soterrarla
hont se trobá... —Ja basta! (l' altre crida,
donant un cop de puny damunt la taula,
á qual sotrach tota la estancia vibra.)

Desvergonyit!... Lluny, lluny de ma presencia!
Que 'us tanquin si sou boig, y, si ab malicia
preteneu humiliar la entesa compra,
no eccitéu, ergullós, las mèvas iras!

—Me n' aniré, senyor; mes nó sens dirvos
que l' estátua que aixís vos fanatisa,
en va vaig oferirla per mil doblas
avans de soterrarla en plena vida.»

—

¡Poder d' un nom! ¡Poder d' una creencia!
¡Poder d' un amor propi quan s' irrita!

LXXXII

A UN LLEÓ

Lleó pervers, ¿cóm t' empenyas
en que no sian tirans
tos súbdis, si tú 'ls hi ensenyas
sempre mans y peus sagnants?

Necessari es que 't convencis
de que així no farás res:
per cada dia que 't vencis,
ells se vencerán un mes.

LXXXIII

DISPUTA NECIA

DISPUTAVAN cert dia.
prop d' un llach lo Gripau y la Granota
sobre de qui tenía
més dolsura de veu, més art de nota.

Terrible consecuencia
hauría ocasionat semblant baralla,
si no sent la pendencia
lo mestre Rossinyol, qui axís la falla:

«—Céssi 'l dissentiment
respecte á drets que cap pot alcansar.
Discutíu bonament
sobre aquell que mès bé fará en callar...
y guanyaréu tots dos segurament.»

LXXXIV

LO LLOP TRAHIT

Diu que un cop lo Lloparrás
se va disfressar d' ovella:
fa de mal creure aqueix pas,
pero jo 't contaré 'l cas
com me 'l contá á mí una Vella.
(Ja 't dich qu' era una Vella. ¿Qué hi farás?)

Donchs... com t' anava dihent,
al Pastor ovira un dia,
y m' enganya al ignocent,
belant tan dolcetament
com cap ovella ho faría.
(Si acás, lector, ja ho sabs: la Vella ment.)

Lo Pastor, tot desseguida,
pera demostrarli amor,
amorosament *la* crida:
lo Llop son paper oblida,
mostrant las dents al Pastor.
(Si mento jo, la Vella diu mentida.)

—

¡Quánts homes haurás trobat
que, per lo mon, sens conciencia,
d'-ovellas s' han disfressat!
¡Gran sort que tenen dentat,
que sinó ¡pobra ignocencia!
(¿Potser la Vella deya veritat?)

LXXXV

LO BES

La Vara-de-Jessé
li diu á la Rosada:
«—¡Ay! te posas en va
damunt mon pobre cálzer!
¡Malaguanyat afany,
tendror malaguanyada!»

Un Papalló, somrihent,
plega las bellas alas
y á l' entristida flor
dona tendra besada,
ab un amor tan viu
que arriva al fons de l' ánima.

La vara-de-Jessé
ab lo petó 's restaura...
Un bes fet en sahó
val més que la rosadas.
¿Hi há algú que no 'u creu?—
L' Amor tè la paraula.

LXXXVI

LA NOYA Y 'L MIRALL

ARA sabréu la conversa
de la Nena ab lo Mirall:
«—¿Diu que n' es ma cabellera
enveja del or preuhat?
—No t' han enganyat, pubilla;
més que l' or rellú ton cap.
—¿Diu que 'ls meus ulls bellugosos
son esmeralda y diamant?
—No t' han enganyat, donzella:
míram bé y ho mirarás.
—¿Diu que mas duas galtetas
las rosas no han d' envejar?
—No t' han enganyat, hermosa:
com las tevas no 'n té Maig.

—¿Diu que ma boca menuda
sembla coral artisat?
—No t' han enganyat, amiga:
més bell no 'n guarda la mar.
—¿Diu que... mon pit humilía
las fullas del lliri blanch?
—Mitja vergonyeta 'm costas;
peró... també es veritat.
—¿Diu que tinch l' ánima pura
com los ángels celestials?
—Sòch mal mirall per' respóndret:
ta Mare es lo bon mirall.»

LXXXVII

BRAVA AMISTAT

L' amistat que al blanch Lliri te l' Oruga
no sabría capir
si no vejés qu' es ell la pobra víctima
y ella n' es lo butxí.

—

D' amigas-oruguetas que 't rodejan
¡Dèu te deslliure, amich!

LXXXVIII

L' ESQUIROL Y LA GUINEU

Cap á hónt tiras, Guinéu,
que, com jo propet teu
iré tan descansat
com d' una bona amiga al bell costat,
si res hi tens á dir,
per aqueixa boscuria 't vull seguir?

A la Guineu proposa tal arbitre
l' Esquirol del aspecte més belitre
ab que noy ó noyeta
s' ajogassaren may: orella dreta,
morricot rioler,
cúa arquejada y ulls de trapacer.

A las Guineus rezel tot las inspira.
La nostra al Esquirol de reull se mira
y pensa aixís: «Alguna 'n tè ideada!
Estaré preparada,
que si jo sòch traidora, més que jo
aquest confrare mèu sembla traidó.»

Al ser un tros enllá,
los següents mots parlá
l' Esquirol: «—¿Qu' es lo que ton cor endola,
Guineu? ¿Creus que vas sola?
¿No 't diuhen clá' 'ls meus ayres
que sòch un Esquirol dels més xerrayres?
¿Per qué tota etzerada aixís caminas?
¿Per qué tant capficada m' amohinas?
Conversém una estona en bella pau,
que l' anar silenciosos no 'ns escau.»

Obrir la boca un punt ella no vol,
tement que l' Esquirol
solicita aquell franch enrahonament
pera ferla sentir per mala gent;
tement qu' es un espía
que vol ferli una infame traydoría.

Quan foren més enllá,
un bell rahim trencá
l' Esquirol: un rahim tan agradable,

que no crospírsel era imperdonable.
«—¿Vols remullar las dents, dolsa amigueta?»
Al sentir la Guineu tal amoreta,
sas orellas espolsa;
lo d' «amigueta» passi; peró «¡dolsa!»
Pensa: «Qui ab tál finesa sab tractarme
¿quína se 'n deu pensar? ¡Enmatzinarme!»

Essent més cap enllá,
l' Esquirol aixerit fressa escoltá,
y ab sa vivesa clar conegué qu' era
trepitj d' horrible fera.
«—¡Ay! si 'm vols creure á mí,
Guineu, girém las passas cap allí!»
La suspicás Guineu
tan bon avís no creu
discorrent assustada:
«¿No 'u deya? Aquest murriot se l' ha pensada!
Si el per allí se 'n va, sens dupte 'm cal
per l' oposat indret fugir del mal.»

No es passada mitja hora,
que un Tigre fer devora
la collpresa Guineu sense pietat,
mentre que l' Esquirol va tan trempat.

—

¡Ditxós qui coneix be la diferencia
entre la suspicacia y la prudencia!

LXXXIX

LO CARGOL Y L' ESCORPIT

Lo Cargol—al Escorpit
bescantava—dihent aixís:
«—De tothom—ets malehit,
animal—ple de verí!
—Falta certa—me n' has dit;
mes tu ignoras,—sevé' amich,
si 'l pagés—no t' ho ha advertit,
que quan surto—de mon niu
guapa pluja—sol venir.
Y tú, en cambi,—¿qué pots dir?
Sóls embabas—lo jardí
quant més bell—y més florit.

—

Preferibles—son per' mí
als cargols—los escorpits.

XC

LO GAFARRÓ, L'ORIOL Y L'TORT

CANTA 'l bell Gafarró
una gaya cansó;
mes ¡ay! tè un ensopech,
y un fals piuleig li dòna 'l traidor bech.

Passa un daurat Oriol,
y, aturant lo sèu vol,
ab tendresa li diu:
«— No 't dongas mal d' haver errat un piu!

«A qui es més cantador
á voltas li es traidor
algun punt de la veu.
— Grans mercés, bon Oriol!— Gafarró, adéu!»

Per bona ó mala sort,
passava un neci Tòrt
quan de nostr' héroe 'l bèch,
¡dia fatal! tenía altre ensopech.

Atura 'l vianant
son vol, se va acostant
al pobre cantoret
y 's riu de sa dissort com un ximplet.

«¡Ah! (fa l' avergonyit)
may me caurá en oblit
aqueix terrible agravi!
Lo neci no perdona com fa 'l sabi.»

XCI

DUAS LLARS

Se troban duas Llars aproximadas:
l' una escalfa molt poch, fumejant molt:
l' altra fumeja poch, mes de sas flamas
s' escampa alé de vida y de confort.

—

Allá en congressos, centres y academias
están aproximats dos oradors;
lo qui *parla* es xerrayre que fumeja,
y 'l qui *enrahona* es llar que dona goig.

XCII

LO CAVALL Y 'L GOS

En bona conversa
lo Gos y 'l Cavall
llur sort debatían
y aixís digué 'l Ca,
muntat á l' establa
del seu gros company:
«—¿Encar' t' esperona
nostr' amo, germá?...
Jo no 'u sufriría:
t' ho juro.
—¿Creurás,
amich mèu, que 'n dupto?
Tú ets, Gos, molt lleyal...
molt...
— Tot lo que vulgas:

ho tinch á las sanchs;
tolero que 'm peguin,
quan faig algun dany,
mes... ¿rebre punxadas?
Jamay ¡oh! jamay.
— Amich mèu, permétme...
— ¿Qué?
— Qu' aném á pams
— Digas.
— ¿Ab qué 't pegan?
— Ab un bastó.
— ¿Llarch?
—Sí: molt.
—¿De gruixaria?
— Be massa!
— Ja, ja!
— ¿Te 'n rius?
— Si 'm fas riure!
— Esplícat!
— Veurás.
A tu 't donan cástish
ab bastó pesant:
á mi ab berga prima,
ó ab fuét, qu' es igual.
¿M' entens?
— No.
— ¿Sordejas?
Tal volta serás

sort de conveniencia.
— Cavall...
— Si es molt clar!
Jo rebo punxadas;
tu rebs cops de pal.
Están nostres cástichs,
amich, compensats.

—

Qui serveix no 's burli
d' altre consemblant,
si no es de tal mena
que no reb jamay.

XCIII

LAS BRANCAS

Qué hi fa que totas ellas
no tingan fruyt igual.
si l' Arbre, en conjunt, mostra
molt fruyt assahonat?

—

¿Qué hi fa que 'l bon Artista
no sia en tot igual,
si en lo conjunt nos mostra
molt fruyt assahonat?

—

Aquells que li eczigeixen
que donga fruyt igual
son crítichs que no donan
molt fruyt assahonat.

XCIV

L' ASE RUCH

Lo pecat se pot dir, nó 'l pecador,
per més que 'l dirlo sia tentador.
Un Ase (puix son nom dirvos no puch)
cremat de tant dirse «Ase» 's posá «Ruch,»
y 's queda satisfet en consecuencia.

—

¡A quánts semblants del ase axió 'ls hi passa
que ni en cambiar sisquera l' apariencia
tenen mica de trassa!

XCV

LA TENTACIO

«Lo temps s' es emplujat.
Tornémsen cap á casa!»
Una Formiga diu
á sa bona germana.

Al ser á mitj camí,
troban una solada
de granets de llevor
que las hi tenta l' ánima.

Aplegan ab afany
massa feixuga cárrega,
y essent prop de llur niu
cau forta gotellada.

Ja arrivan al entrant
del niu... ¡Quina desgracia!
De brossa n' es cobert
lo foradich d' entrada.

La pluja n' ha sigut
d' aquell desfet la causa:
un regueró ha portat
la brossa despiadada.

—

Consells de l' ambició
si alguna volta salvan,
abaten més sovint
empresas temerarias.

XCVI

LO FEIX DE LLENYA

Carregós, ¡pobra Viuda! lo portava.
Al cap d' un quart que 'l duya,
tingué ja d' aturarse
pèl cansament llassada y abatuda.

Abatuda de cos, peró no d' ánima!
Per sas tendras criaturas
lo feix anava á vendre,
y l' amor fa las ánimas robustas.

Mentre que la pobreta reposava,
va passá' una corrúa
de noys eixits d' estudi,
alegres com fluviols que 's contrapuntan.

Lo primer xavalet del Feix arrenca
una berga menuda;
altre, una de més grossa,
y un tercer ambiciós n' arrenca duas.

Vè un quart y... «—¡Prou! (La dona
esclama ab certa furia.)
¡Ay del que al Feix s' acosti
pera tocármen d' ell berga ni fulla!

Pobreta y tot com sò, heu vist que fins ara
paciencia n' he tinguda;
mes ¡ja n' hi ha prou y massa!
Cadascú 's vol lo seu. Cosa es ben justa.»

—

Si parlesseu, nacions, com nostra dona
als governants que abusan
poch-á-poquet, no foran
las arcas tan aviát ni tan aixutas.

XCVII

L' ASE SATISFET

Tornem als ases. Va dirli
á un Ase un Mico rioler:
«—Sou, entre 'ls ases, compare,
lo de bram més prepotent.»
Y contestá 'l Ruch, tot fentne
al Mico un saludo atent:
«—Es favor que voleu ferme.»
Y 's retirá satisfet.

—

¿Qué més natural que un ase
s' envaneixi dels brams seus,
quan tants oradors abundan
que fan lo mateix, mateix?

XCVIII

ESCARMENT

No 't soplujis jamay sota dels roures
contra la tempestat,
que 'ls fets han demostrat qu' aqueixos arbres
solen atraure 'l llamp.»

Un dia la tempesta li escau fora.
Lo Jove n' ha oblidat
lo consell; sota un roure se sopluja
y mor pèl llamp cremat.

—

Val molt mes qu' una mala companyía
la més esgarrifosa soletat.

XCIX

ARBRES AVISADORS

Estadants dels cementiris
son el sálzer y 'l Xipré:
l' un mirant sempre á la terra,
l' altre guaytant sempre al cel.

—

Cor, visita 'ls cementiris,
sént lo Sálzer y 'l Xipré:
L' un: «Ets eixit de la terra!»
L' altre: «Ets nascut pera 'l cel!»

C

LA MORT D' UN ESQUIROL

Un Esquirol selvatje,
aposentat damunt de vert brancatje,
contemplava dos bous tirant la rella.
«¡Miserable parella
de cos potent, robust!»
(mirantlos deya) «¿Es natural ni just
que ajupis coll, esquena y cap potent
al pes del feixuch tronch?
¿Que l' agulló 't governi fortament?
¡D' admiració y vergonya jo 'm confonch!»
Diu, y, ab lo cap caigut sobre la pota,
de tan plorar, singlota.

Un Gos, á qui ell no veu en sa tristesa,
ha escoltat sos laments, y fará presa

del lírich Esquirol sentimental.
L' Amo tè l' escopeta al punt de dalt;
apunta, cau lo dit
y alhora l' Esquirol donant un crit.

—

En horas d' acció, ¡oh poetas!
estalviéuvos plorallas indiscretas.
Fer feyna es molt mellor
per' guardarse de gos y cassador!

CI

UN PROPAGANDISTA

ARRIVÁ un Orangutan,
excelent propagandista,
(l' excepció, estimat lector,
sabs que la regla confirma)
á n' els pintoresch país
de l' esquerpa Monería.

Lo país n' era un verger:
afraus y valls pareixían
fets, ab art d' encantament,
per las fadas aixeridas:
colors vius, aigua brollant,
alens de goig y poesía
se n' escampava per tot
y la terra embadalían.

Mes si 'l país era hermós
com lo somni d' un artista
cada habitant gran ó xich,
semblava que al cos tenía
lo diable del desacert
que l' empenyés á la ruina.

No hi havía orde, ni lley,
ni respecte á la familia,
ni mostra de bon intent,
ni sombra d' idea digna.
Era un cáos, un can-can
de turpituts y malicias.

Mes en tal desori greu,
Micos y Monas tenían
un dò: lo de tolerar
qualsevol propagandista
per pocas dots que tingués
d' oratoria distingida.

Per ço, nostre Orangutan,
sense perillá' un sol dia,
va poder predicá' arréu
las ideas més bonicas
en entesa gradació
y forma sempre escullida.

Predicá honor sens paranys,
orde sense tiranía,

llibertat sense rencor,
lley sense infame mentida;
y tal entussiasme aná
despertant de mica en mica,
qu' elevat fou al poder
per inmensa majoría.

¿Ditxós hi fou?—Escoltéu
quína fou la seva ditxa:
ab pochs mots la contaré
per' acabar desseguida.
Lleys demaná, obtingué 'l vot
dels súbdits, tal com volía;
mes ¡ay! las volgué aplicar
ab fermesa decidida,
y tals disgustos tingué,
que morí d' un atach d' ira
malehint sa bona fé
y sa esperansa fallida.

—

¡Quánta de gent celebrant
ideas nobles, magníficas,
deificant al orador
que ab zel honrat las predica!
¡Quán poca qu' en lo moment
de plantejar la teoría
no donga disgust de mort
al poder que las aplica!

CII

A UNA GARSA

Garsa vulgar, ¿qui t' ajuda
á triumfar? ¿qui 't cerca vots?
No més que la gent perduda:
estafas y lladregots.

Declárat en retirada
en nostra eczemplar república,
que qui no tè honra privada
tampoch ne tindrá de pública.

—

Aixís va parlá' un Tudó
ab llenguatje ben segú:
aixís, lector, penso jo;
aixís crech que pensas tu.

CIII

LA CARDINA ENVEJOSA

CANTAVA bellament
pèl bosch una Cardina,
quan escoltá la veu
més forta y aixerida
d' un Canari amagat
darrera unas verdissas.

Tan bon punt la escoltá
se 'n quedá embadalida;
com més la va sentir,
més ansia de tenirla.
«¡Oh, quina hermosa veu!
¡Oh, si jo la podía
igualar ab lo temps,

qué gran fòra ma ditxa!..
Vergonya tinch de mí!
No vull ja ni un sol dia,
ni un' hora solzament
cantar lo que solía!»

Y dit y fet: al punt
comensa la Cardina
los ayres qu' ha sentit,
ab zel de bojería.
Canta ab creixent dalé,
y, al fi, creyent que imita
ja 'ls ayres qu' ella vol,
reuneix á sas amigas.

Aquestas al instant
de sos afanys se riuhen:
las unas ab condol,
las altras ab malicia,
totas ab certitut
de que n' ha estat ridícula,
puix senten un garbuig
que 'ls nervis esgarrifa.

—

Molts son los qui menysprean
sa parla de familia
y preferint l' estranya,
las duas martiritzan.

CIV Y ÚLTIMA

LA BOJA

> Así como en un hombre cuerdo asusta un chispazo de locura, en un loco asusta un chispazo de razon.—Un Lunático.

Curiós, esgarrifat, ansiós de véurela
y ansiós de no mirarla,
portat d' un frenesí que 'm remordía
y alhora 'm dominava,
vegí la Dama boja tras la reixa
de la guarnida estancia
qu' en lo baix del casal, alsat aposta,
treya á la bella plassa.

La densa cabellera queya tota
damunt de sas espatllas
com ramatje de sálzer tornat negre
en una nit fantástica.
Los ulls, estranys carbuncles, relluhían
dintre las concas blancas
guarnidas de blavor, y era sa boca
rosella mustigada.
Pareixía ésser boja per despreci
de la rahó més sabia.

La turba, allá á la reixa, ab pressa insólita
gros remolí formava,
com si, en compte de dona sens ventura,
al bo dels anys llensada
á ostracisme infernal, anés á veure
una fera ó una santa.

«—¡Quan necis sou! (digué la Dama boja,
rihent ab trista rialla:
raig de llum aclarint dins fondo abisme
una font d' aigua clara.)
«¡Quán necis sou!... Tornéu á casa vostra,
que 'l véureus me fa llástima.
Si jo no sigués boja, no sería
tan boja com vosaltres.»

ÍNDICE

Págs.

Imprenta «La Renaixensa», Xuclá, 13.

OBRAS DEL AUTOR

FORMANT UN VOLUM CADA UNA

ESCENAS DE LA VIDA PAGESA

DEU NARRACIONS (Premiadas)

REY CAVALLER, Episodi históricl

LOS COMEDIANTS DEL SEGON PIS, Novela

MEL Y FEL, Poesías originals

CANSONS DEL TEMPS

CANSONS DE NOYS Y NOYAS [1]

CENT FAULAS

CARITAT, drama en quatre actes

DE MORT Á VIDA, drama en tres actes

LA MAJORDONA, comedia en dos actes

BERNAT PESCAYRE, comedia en dos actes

L'AVI, quadro dramátich en un acte (Premiat)

LAS VEHINAS, comedia en un acte

LO TESTAMENT DEL ONCLE, comedia en un acte

LA NENA, comedia en un acte

---

1 Música de D. Joseph Rodoreda [illegible] en verso castellano de D. V. Arteaga.

